

FRANSA İSLAM KONSEYİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Doç. Dr. Fikret KARAMAN*

Bilindiği gibi son yıllarda batı Avrupa Devletleri, kendi ülkelerinde yaşayan Müslümanlara yönelik bazı düzenlemeler yapmaya başlamışlardır. Dünyada meydana gelen son olaylar; bu husustaki çalışmalarını daha da hızlandırmıştır. Çünkü her geçen gün Avrupa'daki Müslüman nüfusu artmaktadır. Buna bağlı olarak yeni arayışlar, problemler ve sosyal ihtiyaçlar gündeme gelmektedir. Şüphesiz ki bu temel ihtiyaç ve beklentilerin hepsi yeni değildir. Ancak 21. asrın başında, artık batı toplumunun bir parçası olan Müslüman vatandaşların yanlış anlaşılması, inanç ve ibadetlerinin istismar edilmemesi açısından daha ciddi önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu nedenle Fransa hükümeti ülkede yaşayan yaklaşık beş milyon Müslüman nüfusun geleceği ile ilgili daha önceden başlatılan çalışmalarını sonuçlandırmayı zorunlu görmüştür. Şu anda yapılan yeni değerlendirmelerle ülkede yaşayan Müslümanların bir çatı altında toplanması ve ihtiyaç halinde muhatap alınacak resmi bir kurumun oluşturulması planlanmıştır. Böylece burada yaşayan Müslümanların kurdukları ve değişik ülkelerin vatandaşlarını temsil eden yedi büyük federasyon veya derneğin bir araya gelmesiyle Fransa İslam Konseyi Kurulmuştur.¹ Bu gelişme, hem Fransızlar hem Müslümanlar tarafından olumlu karşılanmıştır. Fransa'da yaşayan Türk toplumunu bu konsey bünyesinde kısa adı DİTİB olan "*Fransa Diyanet İşleri Türk İslam Birliği*" ve birliğin bünyesinde aynı amaçla kurulan "*Fransa'daki Türk Müslümanlar koordinasyon Komitesi*" temsil etmektedir. Bu çalışmamızda; Fransa ve İslam, Müslüman nüfusu, camiler, İslam imajı, dini kimliğin korunması ve yeni oluşturulan İslam Konseyi üzerinde duracağız. Aslında bu konu hakkında daha kapsamlı çalışmalara ihtiyaç vardır. Biz konuyu ancak bir makale sınırları içinde olabildiğince objektif ve önceliklere yer vererek irdelemeye çalıştık. Ayrıca Fransa'da yaşayan Türk vatandaşlarımızın eği-

* T.C.Paris Din Hiz. Müşaviri.

¹ Le Figaro Gazetesi 21 Aralık 2002 s. 5

tim, din hizmeti ve kültürel sorunları ile ilgili ayrı bir çalışma daha tarafımdan hazırlanmaktadır.

Fransa ve İslam: Fransa tarih, kültür ve sosyal yapısıyla önemli bir Batı Avrupa ülkesidir. Güneyde Akdeniz, batıda Atlas Okyanusu ve kuzeyde Manş Denizi olmak üzere üç tarafı denizlerle çevrilmiştir. Yüz ölçümü 543.965 km² olan Fransa, 59 milyon nüfusa sahip olup km² başına düşen nüfus yoğunluğu 106 kişidir. Yönetim biçimi cumhuriyettir, Ayrıca Avrupa'da laikliği benimseyen ilk ve tek ülkedir. Millet Meclisi (577 üyeli) ve Senato (317 üyeli) olmak üzere iki aşamalı meclis şeklinde çalışmaktadır.²

Fransa'nın İslamiyetle ilk tanışması VIII. Yüzyılın başlarına rastlar. Zira İslam ordusu 717-718 yıllarında Hür b. Abdurrahman kumandasında Güneybatı bölgesinde İspanya sınırında bulunan Pirene Dağları'nı aşarak Fransa topraklarına girmiştir. Daha sonra kumandayı alan Semh bin Malik ilerleyerek Toulous şehrini kuşatmıştır. Burada şiddetli bir muharebeyle karşılaşan Semh bin Malik şehit düşünce yerine Abdurrahman bin Gafiki geçti. Müslümanlar 721-726 yılları arasında bir müddet daha Fransa içlerine doğru girmek suretiyle Lyon ve Bordeaux'ya kadar ulaşmışlardır. Ancak bir müddet sonra Müslüman kuvveti bugün Moussais La Bataille denilen yerde Charles Martel kumandasındaki Frank kuvvetleri tarafından mağlup edilmiştir. Bu olaydan sonra Müslümanların daha ileri gitmeleri mümkün olamamıştır. Ancak bir müddet daha güney sahillerine ve Marsilya yakınlarına yerleşerek 975 yılına kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir.³

Fransa orta çağda, Müslümanların fikri varlıkları yanında, ilmi varlıklarını da tanımaya başladı. Zira İspanya Endülüs kültürü başta olmak üzere Müzik, felsefe ve özellikle tıp alanlarında önemli tesirler bırakmıştır. Ancak Fransa'nın Müslümanlarla olan yoğun ticari ve siyasi ilişkileri, ilk kez Kanuni Sultan Süleyman ve I. François'nın kurdukları ittifakla daha sağlam temellere oturtulmuştur. Bu yakınlaşma; bir anlamda Fransa'nın bugüne kadar İslam ülkeleriyle yürüttüğü ilişkilerin esasını oluşturmaktadır. Çünkü 1536 yılında Fransa'ya verilen ahitname ile Osmanlı sınırları içinde dini, ticari, hukuki sahalarda önemli imtiyazlar tanınmıştır. Artık Fransız tüccar, misyoner ve diplomatlar imparatorluğun önemli merkezlerine yerleşerek Müslümanları tanıma fırsatını bulmuşlardı.⁴

Daha sonra 1798 yılında Napolyon'un Mısır'ı işgaliyle başlatılan İslam ülkelerine hakim olma siyaseti, 1830 da Cezayir'de, diğer Mağrib ülkelerinde ve Kara Afrika'da devam etmiştir. Zamanla Müslüman sömürgeleri, ba-

² Daniel Bach "İslam et Démocratie" dergisi, Sayı 104.

³ Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi, Cilt 13 – s. 175 İst. 1996.

⁴ a.g.e S.178

ğimsizliklerine kavuşmuş olsalar bile dil, kültür, siyasi ve askeri işbirliği açısından Fransızlarla olan yakın ilişkileri halen devam etmektedir. Bu yakınlaşmanın tabii sonucu olarak bir yandan Fransa’ da yaşayan Müslüman cemaatler ortaya çıkmış diğer yandan ise; 2. dünya savaşından sonra meydana gelen sanayi patlaması nedeniyle yüz binlerce Müslüman dışardan gelip buraya yerleşmiştir. Böylece milyonlarca Müslüman Fransa’ya önce çalışma ülkesi sonra da kendi vatanı gibi yerleşmeye başlamıştır. Uzun yıllar burada yaşayan Müslümanların işleri elbette hep yolunda gitmemiştir. Doğal olarak bu süre içinde bazı zorluklarla karşılaşmıştır. Ancak 1958 yılında Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle’un “*Fransa’da tek bir kategori insan yaşıyor*” sözünden sonra, Cezayirli başta olmak üzere bu ülkede yaşayan diğer Müslümanların da tanındığı anlamına geliyordu.⁵ Diğer yandan çifte vatandaşlığın tanınması, ihtida ya da evlilikler yoluyla İslam’ı kabul eden binlerce Fransız kökenli insanların yardımıyla İslam dini geniş kitlelerin gündemine girmeye başlamıştır. Özellikle *René Guénon, Louis Massignon, Muhammed Hamidullah ve Roger Garaudy’nin* bilimsel çalışmalarıyla İslam dini hakkındaki yayınlar da artmaya başlamıştır. Halen İslamiyet; mensupları 700.000 kişi olan Protestanlık ve Yahudiliğin de önüne geçerek bu ülkede ikinci din olma konumuna gelmiştir. Fransa’daki Müslümanların sayısı hakkında önemli makale ve eserler yayınlanmıştır. Daha sonra yeri geldiğinde işaret edileceği gibi bu rakamın 5 milyon civarında olduğu sanılmaktadır. Bu durumda Fransa’nın genel nüfusu dikkate alındığında, %9’una yakınının Müslüman olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumu dikkate alan Fransa hükümeti Göçmenler Bakanlığı aracılığıyla bütün yabancıların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır. Radyo ve televizyonlarda programlar yapılmaktadır. İbadet yerlerinin açılması, İslam içerikli derneklerin kurulması, Müslüman mezarlıklarının oluşturulması ve kurban kesilebilecek uygun mekanların hazırlanması bu tür olumlu gelişmelerden bir kaç tanesidir.⁶

Müslüman Nüfusu: Fransa’da yaşayan Müslümanların kesin nüfusunu tespit etmek oldukça zordur. Afrika ve bazı Arap ülkelerinin bu ülke ile olan ilişkileri bir asır öncesine dayanmaktadır. Ayrıca 1960-1970 yıllarından itibaren Müslüman ülkelerden resmi işçi kabul edilmiştir. Kaçak yoluyla girme, sığınma ya da diğer Avrupa ülkelerinden yapılan girişler de dikkate alındığında daha da karmaşık bir hal almaktadır. Bu durum hemen hemen bütün batı Avrupa ülkeleri için geçerlidir. Fransa Piskoposluğu Avrupa’daki Müslümanlarla ilişkiler sekreterliğince 1996 yılında Batı Avrupa ülkelerin-

⁵ Albin MICHEL “*La France des Mosquées*” 2002 Paris.

⁶ Albin MICHEL a.g.e s.125 v.d.

deki Müslümanlar hakkında hazırladığı bir dosyada diğer Batı Avrupa ülkelerindeki Müslümanların nüfusu şu tablo ile açıklamıştır.⁷

S.N.	ÜLKE	MÜSLÜMAN NUFUS
1	İNGİLTERE	1.750.000
2	ALMANYA	2.500.000
3	BELÇİKA	300.000
4	İSPANYA	200.000
5	İTALYA	400.000
6	HOLLANDA	500.000
TOPLAM		5.450.000

Tablo:I

Aradan geçen 6 yıllık bir süre daha dikkate alındığında Fransa hariç Batı Avrupa ülkelerindeki Müslüman nüfusu gösteren bu rakamlara % 10-12 daha ilave etmek gerekmektedir. Bu durumda tabloda ismi yazılı altı ülkenin toplam Müslüman nüfusunun, 7 milyona yakın olduğu söylenebilir. Aynı sekreterliğin söz konusu dosyasının 26. sayfasında Fransa'da yaşayan Müslüman nüfusu; geldikleri ülkelere göre şu tabloda belirtilmiştir.

SIRA NO	ÜLKE	NUFUSU
1	CEZAYİR	1.500.000
2	FAS	1.000.000
3	TUNUS	350.000
4	TÜRKİYE	350.000
5	AFRİKA ÜLKELERİ	250.000
6	DİĞERLERİ	350.000
TOPLAM		3.800.000

Tablo: II

Bu tabloda öncelikle nüfusu yoğun olan ülkelerin vatandaşları üzerinde durulmuştur. İran, Irak, Suriye, Libya ve Pakistan gibi diğer İslam ülkeleri-

⁷ Gilles COUREUR "Muslumans de France" s. 9 1998 Paris

ne mensup vatandaşların Fransa'daki sayıları az olduğundan ayrı ayrı belirtilememiştir. Ancak bu ülkelere ait toplam nüfusun 350 bin kadar olabileceği tahmin edilmektedir. Fransa İçişleri Bakanlığının emekli görevlilerinden *Alain Boyer*, bu ülkede yaşayan Müslüman nüfusun 4.155.000 civarında olduğunu söylemektedir.⁸

Bir başka Fransız yazar, *Albin MICHEL* ise “*Fransa Camileri*” ismiyle yayınladığı eserinde ülkedeki Müslüman nüfusun beş milyona doğru tırmandığını, ancak bunları geldikleri ülkelere göre belirlemenin çok zor olduğunu ifade etmektedir.⁹ Bir diğer araştırmacı sosyolog *Franck Frégosi*'da söz konusu araştırma hakkında şunları söylemektedir. “Fransa'daki Müslüman nüfus beş milyona doğru yükselmektedir. Bunların üçte birinin Fransız vatandaşlığına girdiği sanılmaktadır.”¹⁰ Eski içişleri bakanlarından *Jean Pierre Chvenment*'da ülkede çalışan Müslümanların en az yarısının Fransız vatandaşlığına girdiğini söyleyerek artık geçen her gün Fransız vatandaşı olan Müslümanların sayısının daha da arttığını teyit etmektedir.

Fransız kökenli Müslüman sayısı hakkında da kesin bir rakam söylemek mümkün olamamaktadır. Ancak araştırmacılar bunların 40-50 bin kadar olabileceğini tahmin etmektedirler. Yaklaşık 25 yıl içerisinde ihtida için Paris Camiine 1628 kişi baş vurmuştur. Son yirmi yıl içinde T.C. Paris Büyükelçiliği Din Hizmetleri Müşavirliğine başvurarak Müslüman olanların sayısı ise 138 dir. Aynı süre içinde diğer İslam ülkelerinin büyükelçiliklerine ve Fransa genelindeki camilere baş vurarak İslam dinini kabul edenlerin 30-100 bin arası olduğu sanılmaktadır. Bu tür ihtida olaylarının evlilik nedeni ya da isteğe bağlılık oranı kesin olarak belli değildir.¹¹

Fransa, nüfus sayımında kişinin inancıyla ilgili bilgilere yer vermediğinden resmi istatistik bilgileriyle Müslümanların sayısı sağlıklı olarak tespit edilememektedir. Ancak İslam ülkelerinden alınan işçi sayısı, göç, kaçak girişler, işsizlik oranı ve doğum oranlarında elde edilen bilgilerle Müslüman nüfusun belirlenmesine çalışılmaktadır. Örneğin Fransa Başbakanlığının yabancı ülkelere gelen kadınların doğum oranları hakkında yaptırdığı bir araştırmadan yola çıkılarak bu ülkede doğan çocuk sayısı belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre; yabancı kadınların kendi ülkelerinde ve Fransa'daki doğum oranları dikkate alınarak kadın başına düşen doğum sayısı şu tablo ile açıklanmıştır.¹²

⁸ *Albin MICHEL a.g.e*

⁹ *La France des Mosquées s.60*

¹⁰ *a.g.e*

¹¹ *Musulmans de France s. 90*

¹² *a.g.e s. 10 v.d*

SIRA NO	ÜLKE	FRANSA'DA	KENDİ ÜLKELERİN'DE
1	CEZAYİR	3,2	5,4
2	FAS	3,5	4,5
3	TÜRKİYE	3,7	3,7
4	AFRİKA ÜLKELERİ	4,8	5,4

Tablo:3

Fransa'da Camiler : Fransa'da ilk cami yapımı ile ilgili tartışma yaklaşık bir asır önce gündeme gelmiştir. Buna göre Sultan 2. Abdulhamid ve Mısır Hidvi 2. Abbas 1895 yılında Paris'te bir cami inşa edilmesini Fransız hükümetine teklif etmişlerdir. Yapılan görüşme ve değerlendirmeler sonunda söz konusu teklif olumlu karşılanmıştır. Bunun üzerine yer tespiti, plan ve proje hazırlıklarına başlanmıştır. Ancak ortaya çıkan savaş ve diğer bazı gerginliklerden dolayı temel atma işlemi bir süre gerçekleştirilememiştir.

Birinci Dünya savaşından sonra Fransız hükümeti; kendi askerleriyle birlikte çeşitli cephelerde hayatlarını feda eden Müslümanlara minnet borcunu ödemek amacıyla bir anıt yapılmasını planlamıştır. Fakat o gün Kuzey Afrika Müslüman askerlerinin başında komutanlık yapmış Marechal Liyautey anıt yerine cami yapımının daha uygun olacağını önermesi taraflarca olumlu karşılanmış böylece önceden hazırlanan plan ve projeler yeniden gündeme alınarak temeli atılmıştır. Endülüs mimarisi örnek alınarak yapılan caminin inşaat sorumluluğu, aynı komutana verilmiştir. İnşaat masraflarının bir bölümü Fransız hükümeti ve Paris belediyesince, diğer bölümü ise Türkiye ve bazı Arap ülkelerince karşılanan cami ilk kez, 1926 yılında hizmete açılmıştır.¹³

Fransa'da İslam'ın ilk işareti olan Paris camii ve minaresinin inşaatına karşı bazı tepkiler gösterilmiştir. Ancak caminin Fransızlarla Müslümanların bir buluşma noktası olacağı düşüncesinin ağır basması üzerine bu itirazlara itibar edilmemiştir. Caminin inşaatını yürüten Marechal Liyautes şu sözleriyle dinler arasındaki hoş görüye dikkat çekmiştir. “Yapımı devam eden minarenin bir müddet sonra Paris ve çevresinin güzel gökyüzüne yükselmesiyle beraberinde getireceği ibadet ve duayı; Katoliklerin mabedi olan Paris Notr Dame kilisesinin kuleleri kıskanmayacaktır.”¹⁴ Ayrıca caminin kompleksi içinde ilmi araştırmalara yönelik bir İslam Enstitüsü kurulmuştur. Halen caminin Baş İmamı, Fransızların Paris Camii Rektörü Unvanıyla (

¹³ Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi, Cilt 13 – s. 176 İst. 1996

¹⁴ *Mushumans de France* s. 60

Recteur Mosqué de Paris) tanıdığı Cezayir kökenli Ebu Bekir Dahlil'dir. Adı geçen rektör aynı zamanda Fransa İslam Konseyi'nin de başkanıdır. Fransız hükümeti şu ana kadar Müslümanlarla ilgili resmi ziyaret ve açıklamalarını bu cami aracılığı ile yapmaktadır.

Fransa'da asıl camii ihtiyacı 1960-1970 tarihlerinden itibaren yoğun olarak gündeme gelmiştir. Çünkü ülkede daha önce var olan İslam potansiyeli yeni işçi alımı ve göç akımı ile birleşince bir o kadar daha artmıştır. İlk dönemlerde fabrika, iş merkezleri, toplu konut ve pansiyon türü yerlerde ayrılan mekanlarda ibadet ihtiyacı karşılanıyordu. Kapasitesi 30 ile 300 kişi olan bu mescitler Müslüman ülkelerden gelen din görevlileri tarafından yönetiliyordu. Fakat bu görüntü İslam imajı ve ibadet şartları açısından çok sağlıklı değildi. Ülkedeki Müslümanlar hakkında araştırma yapan bazı Fransızlar bu dönem için "*Kav (Bodrum) Camileri ve İslam'ı*" anlamına gelen (*Des Mosquées Caves et İslam Caves*) kavramlarını kullanmışlardır.¹⁵

Ancak son yıllarda Müslümanların dernekler kurarak sivil örgütlenmeye yönelmeleri üzerine daha çok cami, lokal, kütüphane ve toplantı yerleri temin edilmeye başlandı. Dernek ve cami; hem ibadet hem de 2. ve 3. neslin kimliğini korumak bakımından önem arz etmektedir. Zira tatil ve hafta sonlarında çocuklar ve yetişkinler için kurslar ve seminerler düzenlenmektedir. Bazı yerlerde hazır binalar alınıp onarılmıştır. Daha geniş imkanlara sahip olanlar da bünyesinde cami bulunan kültür merkezlerini yapmaya başlamışlardır. Böylece zamanla daha geniş ve düzenli camiler ibadete açıldı. Fransa İçişleri bakanlığının resmi açıklamasına göre halen Fransa'da 1600 Cami bulunmaktadır.¹⁶ Fabrika, iş yeri, hava alanı, gar ve Müslüman ülkelerin elçiliklerinde açılan mescitler bu rakama dahil değildir. Bu olumlu gelişmeleri gözlemleyen aynı araştırmacılar "*Fransa İslam'ı Mahzen ve Bodrumlardan çıkararak, yer üstünde görünmeye ve hizmet vermeye başladı*" (*İslam et des Mosquées des Pavillons*)¹⁷

Ayrıca Müslümanların yoğun olduğu şehirlerde ise; 1000 ve daha üzeri cemaat alabilecek yeni camiler açılmaktadır. Paris, Bordeaux, Lyon, Marsilya ve Strasbourg gibi yerlerde açılan "*Ulu Cami*"leri buna örnek gösterebiliriz. Bu camilere de; "*Saray veya Ulu Cami anlamına gelen*" (*Les Mosquées des Catedrales*) ifadesi kullanılmaktadır.

Fransa'da camiler genel olarak her ülkenin vatandaşlarının kendi aralarında kurdukları dernekler aracılığı ile sevk ve idare edilmektedir. Camilerin yapımı, onarımı ve diğer giderleri dernek üyeleri ile cemaat tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca camilerin bünyesinde bulunan market, lokal,berber ve

¹⁵ *La France des Mosquées s. 120 v.d.*

¹⁶ *Albin MICHEL a.g.e.*

¹⁷ *Albin MICHEL a.g.e.*

kasap gibi yerlerden temin edilen gelirler de caminin ihtiyaçları için değerlendirilmektedir.

Halen Fransa genelinde Türk vatandaşlarının DİTİB ile bağlantılı olarak hizmete açtıkları cami sayısı 215 dir. Diğer Türk cemaatlerinin temin ettikleri camilerle birlikte bu sayının en az 350 ye ulaşacağı tahmin edilmektedir.

İslam İmajı : Daha önce de belirtildiği gibi Fransa’da yaşayan Müslümanlar; çoğunluk sırasına göre Cezayir, Fas, Tunus, Türkiye ve Afrika gibi değişik ülkelere ve kökenlere mensup vatandaşlardan oluşmaktadır. Şüphesiz ki bu insanlar İslam inancını ortak payda olarak kabul etmekle birlikte kültür ve detaya ilişkin davranışlarda farklılıklar sergilemektedirler. Bu nedenle uyum içinde ve birlikte yaşamak hususunda problemlerle karşılaşmaktadırlar. Bir kısmı henüz göç (émigration) ve yabancılık psikolojisinden kurtulamamıştır. Diğer yandan büyük bir kısmı banliyö, site, yurt, bakımsız ve son derece dar evlerde oturmaktadır. Eğitim, dil, ve uyum konusunda da yeterli hizmet verilemeyince bu bölgelerde huzur ve güveni zedeleyen olayların çıkması kaçınılmazdır. Bu durum Müslümanlar için yer yer; patolojik bir rahatsızlığa yol açmaktadır. Aslında sorumluluğun tamamını bu çaresiz insanlara yüklemek doğru değildir. Bu hususta araştırma yaparak, “*İslam ve Fransa Müslümanları*” (*İslam et Musluman de France*) isimli eserini yayınlayan Abdurrahman Lamchichi şunları söylemektedir. “ *Fransa kültürü; bu insanların uyum ve beklentilerine cevap verebilecek zenginliktedir. Bu alanda sosyologlar, psikologlar ve ilahiyatçılar çözümler üretmelidir. Aksi halde bunların Avrupa kültürüne uyumları geciktiği gibi kendi inançlarını ve değerlerini de koruyamamaktadırlar. İlgisizliğin devamı halinde Müslüman gençlerin şiddet olaylarının içine çekilmesi, ideolojik akımlara kapılması ve suç teşkil eden olayların içine itilmesinden endişe edilmektedir. Bu sıkıntılar Müslümanların bireysel veya grubular halinde ülkelerine dönmeleriyle de çözümlenemez. Problem ancak bunların içinde yaşadıkları toplumun kültürüyle bütünleşmelerini sağlamakla çözülebilir. Hemen hatırlatalım ki İslam birden çok inanç, kültür ve toplumlarla yaşamaya engel değildir. Diğer yandan Fransız yetkilileri de her fırsatta birlikte yaşamının önemini vurgulayarak, cumhuriyetin laiklik ilkesi çerçevesinde herkesin inancına, ibadetine, ırkına ve kimliğine saygılı olduklarını belirtmektedirler*”.¹⁸

Ne var ki 11 Eylül 2001 tarihinde A.B.D. de meydana gelen korkunç olay dünyanın bir çok yerinde olduğu gibi Fransızların da zihinlerindeki İslam ve Müslüman imajını olumsuz etkilemiştir. Le Monde gazetesi bu olaydan yaklaşık iki yıl önce (26 Mart 1999) yaptığı bir ankette Fransız halkının %60’ı yabancılarla birlikte yaşamayı bir zenginlik olarak değerlen-

¹⁸ Abderrahim LAMCHICHI “*İslam et Muslumans de France*” s. 12 v.d. 1999 Paris

dirmiştir. Ancak söz konusu olaydan 6 ay sonra yapılan bir ankette ise; bu oranın %40 seviyesine düştüğü görülmüştür.¹⁹ Nitekim Nisan ve Haziran 2002 tarihlerinde yapılan Fransız seçimlerinde yabancılara olan tepkisiyle tanınan bir partinin oy oranınının 2. sıraya yükselmesi de bunun başka bir göstergesidir.

Çağımızda yaşanan bu tür kabul edilemez olaylar karşısında, Müslümanların daha duyarlı olması gerekmektedir. Çünkü İslam evrensel olup her çağın dinidir. Şiddet ve ideolojilere dayanan subjektif davranışlara izin vermez. İnsan hak ve mutluluğunu merkez alarak sosyal barışı amaçlamaktadır. Bu bağlamda İslam insanın kazanım ve değerlerine ters düşmeyecek anlamda modernliğe ve yeniliğe açıktır. Birlikte yaşadığı toplum ve kültürlerle tanışmayı, yakınlaşmayı ve iyi ilişkiler içinde olmayı inancının bir parçası olarak kabul eder. Nitekim Kur'an-ı Kerim'in şu emri de bu anlayışı desteklemektedir. *“Ey insanlar ! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, Ondan en çok korkmanızdır. Şüphesiz Allah bilendir her şeyden haberdardır”*²⁰.

Dini Kimliği Koruma : Aslında her insan için doğup büyüdüğü ortamı bırakıp başka bir ülkeye gidip yerleşmesinin bir takım sıkıntıları vardır. Kaldı ki çalışmak için değişik İslam ülkelerinden Avrupa veya Fransa'ya gelen insanlar bu tür bir sosyolojik değişime ve hareketliliğe hazırlıklı değillerdi. Bu nedenle onların dil, din, kültür, ekonomik ve sosyal uyum yönünden problemlerle karşılaşmaları kaçınılmazdır. Nitekim beklenen de oldu. Avrupa'ya işçi göçü başladıktan sonra bazı ülkeler göçmen işçilerin sorunlarıyla ilgilenmek üzere bürolar, sendikalar hatta bakanlıklar kurmuşlardır. Günümüzde söz konusu sosyal değişimin hızı kesilmiş gibi görünse de geçiş döneminde önemli izler bırakmıştır. Bugün çeşitli konularda yapılan araştırmalar ve istatistikler bunun canlı örnekleridir. Fransa'da bazı kurum ve araştırmacılar tarafından yapılan analizlerde; bu göçün dini kimliği ve değerleri de etkilediği vurgulanmaktadır. Biz bu konuda yapılan çalışmaları ve yayınlanan istatistik rakamları karşılaştırmaya çalıştık. Bir fikir vermesi bakımından bazı sonuçlara işaret etmeyi uygun gördük. Le Monde gazetesi ülke ayırımı yapmadan sadece Müslüman kimliğini ortak payda alarak 535 kişiye *“siz bugün dini kimliğiniz bakımından Fransa'ya gelmeden önceki şekilde olduğunuzu söyleyebilir misiniz ?”* sorusuna verilen *“evet”* cevapları şöyle gösterilmektedir.²¹

¹⁹ *le Monde Gazetesi 26 Mart 1999*

²⁰ *Kur'an, 49/13.*

²¹ *Mushumans de France s. 15 v.d.*

Dini kimliğinizin önceki durumunuzla aynı olduğunu söyleyebilir misiniz ?	Müslüman kökenli vatandaşların ortak cevabı.	
	1994	1989
	%	%
İnanan ve İbadet eden	27	37
Yalnız İnanan	42	38
Sadece Müslüman Kökenli Olarak Kalan	20	24
Başka Dine Giren	2	1
Dini inkar eden	5	4
Toplam	100	100

Tablo:4

Tablo 4 ün incelenmesinde de görüleceği gibi ilk anketten itibaren olumlu cevap oranlarında düşüş olduğu, beş yıl sonra yapılan tekrarda bile yüzde 5- 10 kadar yine dini kimlikte kaymalar olduğu gözlenmektedir. Diğer ilginç bir araştırma da; *M. Tribalat* tarafından 13.000 Müslüman vatandaşın geldikleri ülkeleri dikkate alınarak yapılan bir araştırmadır. Bu araştırmanın özeti; Bu insanların; “*iman ve farz ibadetlerini yerine getirme*” açısından dini kimliklerine bağlılık oranları ile ilgilidir. Sonuçlar ve alınan olumlu cevaplar şu tabloda görülmektedir:

SIRA NO	ÜLKE	%
1	CEZAYİR	29
2	TÜRKİYE	36
3	FAS	40
4	AFRİKA ÜLKELERİ	65

Tablo: 5

Yine geldikleri ülke ayrımı yapılmaksızın oruç tutup tutmadıkları, vakit ve Cuma namazlarını kılıp kılmadıkları sorulduğunda alınan “*evet*” ve “*hayır*” cevapların oranı tablo 6 da gösterilmektedir.

CEVAP	VAKİT NAMAZI	CUMA NAMAZI	ORUÇ
EVET	31	16	78
HAYIR	69	84	22
TOPLAM	100	100	100

Tablo:6

Bu ankette vakit ve cuma namazlarını kılanlar arasında önemli bir fark gözlenmektedir. Vakit namazlarını kılanlar %31 olduğu halde cuma namazına gidebilenler %16 civarında kalmıştır. Bu farkın iş ve çalışma hayatından kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Çünkü vakit namazlarını evde ve iş yerlerinde kılmak mümkündür. Ancak cuma namazı için hem izin almak hem de cami bulmak gibi bir zorluğun olduğu akla gelmektedir. İslam dinine göre yasak sayılan domuz eti ve alkole karşı tepki gösterenlerin oranı da tablo 7 de görüldüğü gibi çıkmıştır:

SIRA NO	ÜLKE	DOMUZ ETİ	ALKOL
1	TÜRKİYE	70	58
2	CEZAYİR	74	63
3	FAS	77	69
4	AFRİKA ÜLKELERİ	75	72

Tablo:7

Fransa İslam Konseyine Doğru: Daha Önce açıklandığı gibi Fransa yaklaşık yarım yüz yıldan bu yana yoğun bir Müslüman nüfusu ile iç içe yaşamaktadır. Aradan geçen uzun zaman dilimine rağmen uyum sürecinin tamamlandığı söylenemez. Zaman içinde karşılaşılan zorluklar artarak kişi ve aile sınırını aşmak suretiyle sosyal problemler arasında yer almıştır. Böylece Avrupa ülkeleri içinde en çok Müslüman nüfusa sahip Fransa, bu kitleyi görmemezlikten gelemezdi. Zira nüfusun %9 unu teşkil eden Müslümanlar inanç, ibadet, camii, hac, kurban ve diğer dini vecibelerle ilgili temel ihtiyaçlarını bir şekilde yerine getirmek zorundadırlar. Ancak birlikte yaşadıkları ülkenin kültürüne, önceliklerine ve yasalarına da saygılı olamak gerekmektedir. O halde karşılıklı bir disiplin ve sorumluluk anlayışının sınırları iyi belirlenmelidir. Aslında bir Cumhuriyet idaresine sahip ve laiklik ilkesini benimsemiş Fransa, vatandaşlık hakları ile temel hak ve hürriyetlerinin yerine getirilmesine yeterince imkan vermektedir. Ancak bu husustaki disiplin, organize, kamu düzeni ile uyulması gereken kuralların önemi de unutulmamalıdır. Daha önce de belirtildiği gibi son yıllarda dünyada meydana gelen olaylar huzur, güven ve birlikte yaşama zorunluluğunu daha da ön plana çıkarmıştır. Bu bağlamda Fransa hükümeti, Müslümanların ihtiyaç ve beklentilerine çözüm aramak amacıyla ülkedeki Müslümanları temsil edecek resmi bir kurum oluşturulmasını yararlı görmüştür. Böylece söz konusu nüfusun kendi içlerinden bir "Tüzel Temsilcilik" çıkararak daha düzenli ve sağlıklı bir iletişim sağlanacaktır. Son yıllarda başlatılan bu çalışma süreci, Mayıs ve Haziran 2002 Yılında yapılan seçimlerden sonra daha da ivme

kazanarak “Fransa İslam Konseyi” nin kurulması için çalışmalar hızlandırılmıştır.

Fransa kamu oyunda oldukça yankı bulan konsey çalışmaları ile ilgili işlemleri yürütmek üzere içişleri bakanı Nicolas SARKOZY görevlendirilmiştir. Bakan oluşturulması düşünülen konseyi öncelikli konular arasına alarak Müslümanların kurdukları federasyon, birlik ve dernek yetkileriyle görüşmeleri başlatmıştır. Kurulan “Fransa İslam Konseyi” inde yer alması uygun görülen federasyon, birlik ve dernekler şunlardır.²²

1. *Paris Camii: (La Mosquée de Paris)*: Fransa’daki Müslümanlara yönelik hizmet veren ilk camidir. Bu güne kadar Fransız yetkililer ile Müslümanlar arasında yapılan görüşmeler bu camii aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Camii yönetimi ibadete açıldığı tarihten itibaren genel olarak Cezayirli din görevlileri tarafından yönetilmektedir. Bu nedenle Paris camii dendiğinde öncelikli olarak Cezayirli Müslümanların temsil edildiği bir yer akla gelmektedir.

2. *Fransa Müslümanları Organizasyonları Birliği: (L’Union des Organisation Islamiques de France (L’UOIF)* Aslında bu teşkilat bütün Batı Avrupa ülkelerinde faaliyet gösteren ve çoğunlukla orta doğu ülkelerine mensup Müslümanlarının temsil edildikleri bir teşkilattır. Fransa’da ilk kez 1983 yılında Tunus, Irak ve Mısır kökenli öğrenciler tarafından kurulmuştur. Fransız yazar *Albin MICHEL*’ in iddiasına göre merkezi Mısır’da bulunan bu kuruluş “Müslüman Kardeşler” ile birlikte çalışmaktadır. Fransa genelinde bölge esasına göre bir piramit biçiminde örgütlenmiştir. Organizasyona bağlı 250 civarında derneklerinin olduğu sanılmaktadır. Gençlere ve hanımlara yönelik örgütlenmeleri de söz konusudur. Birliğin bünyesinde bazı bilim adamlarının katıldığı “ *Avrupa Fetva Komisyonu*” da kurulmuştur.

3. *Fransa Müslümanları Milli Federasyonu Birliği: (La Fédération National des Muslumans de France . FUMF)* Fransa’daki Faslı Müslümanların örgütlenmesiyle kurulan bir teşkilattır. Ülke genelinde dernekleri ve camileri bulunmaktadır.

4. *Fransa Türk Müslümanları Koordinasyon Komitesi (CCMT)* Türk toplumu tarafından kurulan bir birliktir. Diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Fransa’da da Türk toplumu, genel olarak kısa adı DİTİB olan “ *Fransa Diyanet İşleri Türk İslam Birliği*” (*L’Union Turco Islamique d’Affaires Théologiques en France*) aracılığı ile örgütlenmiştir. Halen Fransa DİTİB in genel merkezi Paris’te bulunmaktadır. Ayrıca bağlı alt birim olarak Lyon ve Strasbourg merkezlerinde şube biçiminde birer DİTİB kurulmuştur. Bu üç merkeze bağlı olarak Türk vatandaşlarının çalıştığı bölgelerde 215 dernek

²² *Fransa İslam Konseyinin kuruluş esaslarını belirten tüzük taslağı metni.*

hizmet vermektedir. Fransa İslam Konseyi ile ilgili çalışmalar DİTİB ve Fransa Türk Müslümanları Koordinasyon Kurulunca yürütülmektedir.

5. *Afrika, Komor ve Antil adaları Müslümanları Fransa Dernekleri Federasyonu*: (*La Fédération Française des Association Islamiques d'Afrique, des Comores et des Antilles (FFALACA)*) isminden de anlaşıldığı gibi bu federasyon Fransa'da yaşayan bütün Afrika ülkelerine mensup Müslümanlar adına İslam Konseyi çalışmalarına katılmaktadır. Ancak Fransa genelinde yeterince örgütlenememişlerdir.

6. *İman ve İbadete Davet Misyonu Derneği*: (*Invitation et Mission Pour La Foi et La Pratique*) Hint ve Pakistanlı Müslümanların öncülüğünde kurulan bir teşkilattır. Esas itibariyle tebliğ cemaatının bir koludur. Fransa'daki faaliyetlerine 1972 yılında “ *İman ve İbadet Derneği* ” ismi altında başlamıştır.

7. *Allah'a davet ve Tebliğ Cemiyeti*: (*tebliğ al Dawa Il Allah*) Tebliğ çalışmalarını, tebliğ grubuna benzer bir metotla yürütmektedirler. Yine uzak doğu ülkelerinden Fransa'ya ilk gelen göçmenler tarafından temsil edilmekte olup, merkezi Paris'tedir. Ancak fert ve gruplar halinde taşraya çıkmak suretiyle de hizmet vermektedirler.²³

Şunu hemen hatırlatalım ki Fransa'da tüzük ve etkinlikleri İslam içerikli olan sivil kuruluşlar sadece bunlardan ibaret değildir. Müslümanların inanç, ibadet, kültür, spor vs. ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla binlerce dernek bulunmaktadır. Ayrıca bunlardan bir kısmının periyodik aralıklarla yayınlanan kitap ve dergileri de vardır. İlke olarak Fransa, sivil örgütlere daha önem vermektedir. Bu bakımdan Fransa için “*Dernekler Cenneti*” denmektedir. Ayrıca her pazar günü sabah saat 08:45 – 09:15 arasında Fransa televizyonunun 2 kanalında İslam dini ile ilgili bir program yayınlanmaktadır. Bazı bölgesel radyolarda da İslam dini ve kültürü hakkında programlar dinlemek mümkündür.

Konseyin Yasal Dayanağı : Az önce işaret edildiği gibi Fransa sivil örgütlenmeye önem veren bir ülkedir. Dernek, vakıf federasyon ve birlik gibi tüzel kişiliklerin kurulması, 1 Temmuz 1901 tarihli dernek kanuna göre gerçekleştirilmektedir. Sözü edilen yasa, bu tür çalışmaları hem teşvik etmekte hem de kolaylıklar sağlamaktadır. Hatta valilik, kaymakamlık ve belediyeler bu kurumlarca hazırlanan plan ve projelere destek bile vermektedirler. Böylece İslam konseyinin kuruluş görev ve çalışma yöntemi de; 1 Temmuz 1901 tarih dernekler kanunu ile 9 Aralık 1905 tarihi devlet yönetimi ile kilise yönetimini birbirinden ayıran kanunlara dayanmaktadır. Diğer yandan mevcut Fransa hükümeti ve kamu oyunun konseye olan ilgisi ve desteği özellikle

²³ a.g. tüzük taslağı.

İçişleri Bakanı Nicolas SARKOZY ve danışmanı Vinney SEVAISTRE'nin yapılan toplantı ve çalışmalara katılmaları konseyin hukuki zeminini daha da meşru hale getirmiştir. İslam Konseyi'nin kuruluşu 18 Aralık 2002 tarihinde resmen açıklanmıştır. Ocak 2003 yılının ilk haftasında da Cumhurbaşkanı Jaque Chraque Konsey üyelerini Elysées sarayında kabul ederek bir süre görüşmüştür. Görüşme sonunda yapılan basın açıklamasında; “ *İslam dininin barış ve huzura verdiği önem ile Fransa’da yaşayan Müslüman vatandaşların inanç ve ibadet ihtiyaçlarının karşılanması*” gerektiğinin altını çizmiştir.²⁴

Konseyin Amacı : İç işleri bakanlığı ile İslam Konseyini oluşturan Federasyon temsilcileri tarafından hazırlanan mevzuat metninde konseyin amacı şöyle açıklanmaktadır.

1. Devlet ve toplum bünyesinde İslam dinini ve Fransa’da yaşayan Müslümanları temsil etmek.
2. İslam dininin ibadetlerine ilişkin mekanları bölge, şehir ve diğer yerleşim yerlerinde temin etmek.
3. İslam dini ile diğer dinler arasındaki görüşmeleri, diyalogu ve gerekli çalışmaları yürütmek.
4. İslam dini ile ilgili bilgi, deney ve birikimi elde ederek gerçekleştirecek hizmetlerde kolaylıklar sağlamak.

İslam konseyinin yetkili organı olan büro merkezi, bölge ve diğer kademelerde görev alacak kimselerin Müslüman, Fransız vatandaşı, on yıl boyunca bu ülkede ikamet eden ve Fransız kültürünü benimsemiş kimselerden olması gerekir.

Büro amaçlarını gerçekleştirmek üzere yeterince komisyon teşkil eder ve görevleriyle ilgili çalışmalarını sonuçlandırmak üzere yetkili kılar. Şu ana kadar kurulması uygun görülen komisyonlar şunlardır:

1. *İslam Bilimleri Komisyonu*: Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yaparak okul, üniversite ve enstitülerde yapılabilecek İslam eğitime ilişkin çözüm ve araştırmalarda bulunmak
2. *Din Görevlilerini Eğitim ve Yetiştirme Komisyonu* : İmam- Hatiplik yapacak elemanların yetiştirilmesi hizmet içi eğitim, görev ve sorumlulukları ile maaşları hususunda çalışmalar yaparak çözümler üretmek.
3. *Kurban Bayramı ve Kurban Kesimi Komisyonu*: Müslümanların Bayram günlerinde usulüne uygun kurban ibadetini yerine getirmek için, kurbanların temini ve bunların uygun mekanlarda kesimi ile ilgili çalışmaları yürütmek ve yetkililerle görüşerek çözümler üretmek.

²⁴ 1 Temmuz 1901 ve 9 Aralık 1905 sayılı kanunlar.

4. *Görüntülü Yayınlar Komisyonu*: Müslümanları din konusunda aydınlatmak üzere, televizyon, video-kaset gibi görüntülü yayınlar hazırlamak

5. *Din Eğitimi Komisyonu*: Okullarda verilecek din bilgisi ve eğitimi için çözüm ve tekliflerde bulunmak

6. *Diğer Kurumlarda Hizmet Verecek Din Görevlisi Komisyonu*: Cezaevi, hastane ve askeri birliklerde çalışanlara daha iyi şartlarda hizmet vermesini sağlamak için moral verebilecek elemanların yetiştirilmesiyle ilgili kriterleri belirleyip tekliflerde bulunmak.

7. *Hac Organizasyonu Komisyonu*: Hacca gitmek isteyen Müslümanların karşılaştıkları problemlere çözüm aramak ve hac seyahatine ilişkin çözüm önerilerini hazırlayıp tekliflerde bulunmak.

8. *Hukuk İşleri Komisyonu*: İbadet yerlerini yapmak, yönetmek ve Mezarlık yerlerini belirleme hususunda inceleme ve araştırmalarda bulunarak büro ve halka tekliflerde bulunmak

9. *Seçim Komisyonu*: Fransa İslam Konseyi'nin merkez büro, idare kurulu, genel meclis ve bölge meclisleri konseylerinin seçimler ile diğer seçim modelleri hakkında araştırma yapmak ve tekliflerde bulunmak.

İslam Konseyinin Organları : Fransa İslam Konseyini oluşturan yedi federasyon sık sık toplanarak çalışma prensipleri, yetki dağılımı, görev ve sorumlulukları belirleyecek bir mevzuat hazırlığını sürdürmektedir. Konseyin çalışma ve işleyiş sistemini belirleyen mevzuat metni henüz kesinlik kazanmamakla beraber gelinen son aşamada konseyin organları, yetkileri ve işleyiş tarzı şu şekilde belirlenmiştir.

1. *Merkez Yönetim Bürosu*: Merkezi Paris'tedir. Temsil yönünden konseyin en yetkili organıdır. Bir başkan ve konsey sözcüsü, iki başkan yardımcısı, bir genel sekreter, bir genel sekreter yardımcısı, bir muhasip, bir muhasip yardımcısı ve sekiz üyeden oluşmaktadır.

2. *İdari Konsey*: İkinci derecede yetkili olup 64 üyeden meydana gelmektedir. Konseyin merkez bürosunda görev alacak üyeleri seçer. Altı ayda bir toplanır, Konseyin bütçe harcamalarını görüşür ve çalışma yöntemlerini belirler

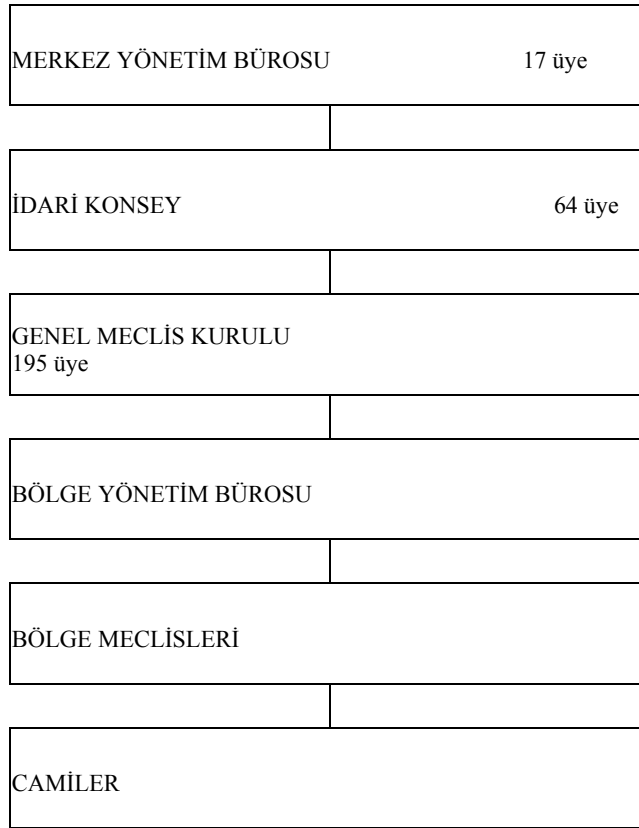
3. *Genel Meclis Kurulu*: Bir anlamda konseyin genel kuruludur. Üyeleri bölgelerdeki delegeler tarafından seçilmektedir. Toplam 195 üyesi olan bu genel kurul konseyin mevzuatını değiştirmeye yetkilidir.

4. *Bölge Yönetim Bürosu*: İslam Konseyi seçim sistemini ve idari yapısını bölge esasına göre hazırlamıştır. Buna göre bölge konseyleri Fransa'nın coğrafi yapısını belirleyen 25 ayrı bölgede hizmet verecektir.

5. *Bölge Meclisleri*: Her bölgede bulunan camii temsilcilerinin oylarıyla seçilen delegelerden meydana gelmektedir. Bölgelerindeki İslam dini ile ilgili sorunları görüşerek çözüme bağlamakla sorumludurlar.

6. *Camiler*: İslam Konseyinin oluşumu Fransa genelinde camilerin sayısı ve yüz ölçümü esasına dayanmaktadır. Buna göre her cami yönetimi caminin yüz ölçümüne göre bir veya birkaç delege ismi belirleyecektir. Caminin ibadet mekanlarının tamamı, diğer mekanlarının %20 ölçüme dahil edilmektedir. Camilerin 100 m² lik bölümü için en az bir delege daha büyük olanlar için hacmine göre daha fazla delege gösterebilecektir. Camii alanına göre üye belirleme oranının detaylı bilgileri seçim komisyonunca belirlenecektir. Camilerden başlayan seçim işlemi diğer organları belirleyecek listeyi oluşturur. Daha sonra cami listelerindeki delegeler seçim sistemi esaslarına göre oy kullanacaklardır.

KONSEYİN ŞEMASI

Konseyin Geleceği ve Zorlukları : Fransa hükümeti ülkede yaşayan Müslümanların İslam Konseyi çatısı altında toplanmalarının daha yararlı olacağını prensip olarak kabul etmiştir. Teorik olarak böyle bir düzenlemenin yerinde olduğu söylenebilir. Ancak pratik anlamda konuya yaklaşıldığı zaman bu organizasyonun çok kolay ve açık olmadığı ve halen bazı belirsizliklerin yerini koruduğu görülmektedir. Konseyin geleceği açısından şimdiden çözümlenmesi ve aşılması gereken güçlükler şöyle özetlenebilir:

1. Bilindiği gibi Fransa laiklik ilkesini benimsemiş bir ülkedir. Buna göre devlet yönetimi ile kilise işleri 9 Aralık 1905 tarihli kanun hükümlerine göre belirlenmiştir. Kilise teşkilatının yapılanma biçimi, yetkileri, görev ve mali kaynaklarına dair işlemler tamamlanmıştır. Fakat içişleri bakanlığının gözetimi ve öncülüğünde kurulan İslam Konseyinin yeri, konumu, yetkisi, görevi, sorumluluğu ve mali kaynakları hakkındaki sorular henüz cevaplandırılmamıştır.

2. İslam Konseyini oluşturan yedi federasyonun temsilcileri arasında birlik, çalışma, ahenk ve uyum nasıl sağlanacağı henüz denenmemiştir. Zamanla bu federasyonların konseydeki temsil oranları, dini algılama biçimleri, geldikleri ülkenin kültürünü ön planda tutmaları, haksız rekabete ve tartışma zeminine sürüklenmeleri gibi endişeler ortadan kalkmamıştır.

3. Fransa'da İslam içerikli vakıf, birlik ve dernekler gibi sivil örgütlerin sayısı oldukça fazladır. Bunlar konseyde görev almadıkları takdirde gelecekte konseye karşı tutumlarının nasıl olacağı yine bilinmemektedir.

4. Konseyin temel yapısını ve demokratik görüntüsünü sağlayacak seçim sisteminin çok açık ve objektif kriterlere dayandırılmadığı görünmektedir. Konseyin bütün organlarının seçimle belirleneceği benimsenmiş ancak bu seçimlerde oy kullanacak seçmen ve delegeler listesinin oluşumu da camilerin metre karelerine endekslenmiştir. Fransa'da camilerin önemli bir mekan olduğu doğrudur. Ancak seçimin sadece cami çevresiyle sınırlı olması uygun olmayabilir. Çünkü Fransa'da camii bulunmayan bir çok yerleşim alanı vardır. Bu bölgelerde yaşayan binlerce Müslüman'ın bu seçimlerdeki tutumlarının nasıl olacağı dikkate alınmamıştır.

5. Diğer önemli bir konu ise konseyin işlevi ve fonksiyonu ile ilgilidir. Konseyin ne zaman hangi konularda ve nasıl bir danışma merkezi olacağı henüz bilinmemektedir. Yeni kurulan bu teşkilat hakkında çok iddialı bir gelişme ve sonuç beklemek elbette doğru değildir. Buba rağmen hem Fransa kamuoyunun hem bu ülkedeki beş milyon Müslüman'ın beklentileri dikkate alındığında konseyin konumu ve görüntüsünün önemi küçümsenemez.

Bu açıklamalar ışığında genel bir değerlendirme yapmak gerekirse Fransa "İslam Konseyi" in bu ülkede yaşayan Müslümanlar için önemli bir kazanım aşama olduğu söylenebilir. Artık geline noktanın geriye dönüş

beklenmemelidir. Nitekim son yıllarda hükümetlerde görev yapan İçişleri Bakanlarının ortak kanaatleri de bu merkezdedir. Lyon Camisini ziyaret eden *Ch Pasqua* şöyle diyordu; “İslam bu gün Fransa’nın bir gerçeğidir. Çünkü bu Din artık Fransa’nın büyük bir kitlesini temsil eden insanların Dini’dir. Bunlar sadece Fransa’da yaşayan Müslümanlar değil aynı zamanda Fransız Müslümanlarıdır”.²⁵

J. Berque ise Strasbourg’da bir camii açılışında şunları söylemiştir. “Fransız Cumhuriyetinin yazı tahtasında İslam Dini için de bir yer vardır. Bu Müslümanlara verilen yeni bir hak değildir. Aslında bu hem onlar için hem Fransızlar için ülke toprakları üzerinde birlikte modern bir İslam yaşamak için bir şanstır”.²⁶

Yine 9 Mart 2003 günü saat 23:30’ da bir televizyon programına katılan içişleri bakanı *Nicolas SARKOZY* de Fransa İslam Konseyinin kuruluşu, önemi ve geleceğiyle ilgili soruları cevaplandırırken şu önemli hususların altını çizmiştir. “Kimse Fransa’daki Beş Milyon Müslüman’ın varlığını görmemezlikten gelemez. Hem ülkemizin iç güvenliği ve asayişini açısından hem de bu inana insanların camii ve ibadet ihtiyaçlarını yerine getirmeleri bakımından böyle bir organizasyona şiddetle ihtiyaç vardır. Bu ülkede Katolikler, Protestanlar, Yahudiler dini vecibelerini yerine getirdikleri gibi İkinci Din konumunda olan İslamiyet’in de buna hakkı vardır. Müslümanların Fransız toplumu ile uyum sağlamaları için kendi imkanlarıyla camii yapımını ve İmam Hatip yetiştirilmesi hususunda çözüm aramaları gerekir. Diğer dinlerin temsilcileri burada yetiştirildiği gibi artık Müslümanların da bu tedbiri almaları gerekir. Bu tür gelişmelerin Cumhuriyet yönetimine ve laiklik ilkesine aykırılığı söz konusu değildir.”

Görüldüğü gibi Fransa İslam Konseyi devletin yetkili ve sorumluları tarafından onaylanmaktadır. Tarihte ilk kez böylesine kapsamlı bir biçimde Müslümanlara tanınan bu örgütlenmenin tartışması olağan karşılanmalıdır. Bundan sonraki süreç için artık Müslümanlara ve konsey yönetiminde görev alan sorumlulara aittir. Aslında çağımızda Müslümanların görüntü, örnek olma, birlikte yaşadıkları toplumun barış ve huzuruna katkıda bulunma sorumluluğu sadece Fransa’da yaşayan Müslümanlar için değil Avrupa’da ve dünyada yaşayan Müslümanlar için önemli bir sınavdır. Umarım ki Müslümanlar bu süreyi ve sınavı iyi değerlendireceklerdir. Bu aynı zamanda dünya barışına önemli bir katkı olacaktır.

²⁵ *Grilles COUREUR a.g.e s. 60 v.d.*

²⁶ *Grilles COUREUR a.g.e s. 70.*